

Velké a malé příběhy moderních dějin

Zpracovala: Julie K.

Rozhovor jsem dělala s babičkou Růženou. Je jí 73 let. Pracovala jako účetní – úřednice.

Původ – dělnický.

Babi, jak jste ty a tvoje rodina trávili svůj volný čas v době totalitního režimu?

Volný čas jsme trávili v kruhu rodinném, s manželem a dětmi - školou povinnými. Měli jsme jednoduchou chatu u Mnichova Hradiště, kde jsme odpočinek spojovali s kutilstvím, zahrádkařením, výlety atd. Doma jsme poslouchali rozhlas, dívali se na televizi, luštili křížovky, četli a dělali ruční práce. Já měla (a dodnes mám) v oblibě pletení a háčkování.

A co veřejný život?

Veřejný život nebyl prakticky žádný, jen tvůj dědeček jako bývalý zanícený sokol lpěl na sportu a angažoval se jako cvičitel dětí v Československém svazu tělesné výchovy (ČSTV). Rodina jinak žila ve svém uzavřeném prostoru, děti jsme nenabádali k žádným veřejným projevům. Ale v organizaci PIONÝR byly – spíš aby byl navenek klid. Tehdy to bylo masové a nedalo se z toho vymykat.

Kde jste trávili dovolené?

Dovolené jsme trávili v tuzemsku. My, rodiče, jsme sami jet do zahraničí nechtěli a pro celou rodinu (2+3 děti) jsme neušetřili, jelikož jsme platy neměli vysoké.

Co státní svátky? Slavili jste je?

Spíš jen ty povinné – oslava MDŽ (bolševici zakázali Den matek a zavedli Mezinárodní den žen) a průvod na 1. máje, abychom vydrželi s nadřízenými v práci.

A jak probíhalo slavení svátků?

Děti stály čestnou stráž u školy na paměť hrdinů 2. světové války atd.

Co bys mi řekla o Spartakiádě? Zapojovala ses do spartakiádního cvičení?

Za svobodna v roce 1955 a 1960 jsem se na ni chodila dívat, ale potom jsem se vdala, přišly děti a zbyl jen ten „SOKOL“, který se ovšem Sokolem nesměl nazývat – tehdejší režim to zakázal. Chodilo se prostě do „cvičení“. Na Spartakiádu jsme nenacvičovali, protože děda se nikdy nesmířil s tím, že to nejsou sokolské „SLETY“.

Zažili jste fronty v obchodech? Na co se stály?

Fronty v obchodech jsme zažili, hlavně na sezonní ovoce, např. na mandarinky v prosinci, když jsem je chtěla dát dětem na Mikuláše. Tvá teta Alice, když byla malinká holčička, si totiž hrozně moc přála dostat velký kýbl mandarinek.

Kupovala jsi něco za bony v tuzexu?

Samozřejmě. „Tuzexové bony“ jsem horko-těžko sehnala a nakoupila jsem dětem lepší čokoládky, žvýkačky a sobě kosmetiku (mýdlo, šampon). Ale to vždy jen jedenkrát za rok, okolo Vánoc. Tuzexová prodejna byla tehdy v Praze 6.

A jakou máš zkušenost s céčky?

Děti je sbíraly, pořád s tím zlobily a byl z toho všude po celém bytě nepořádek.

Babi, co byl a jak vznikal kádrový posudek?

Kádrový posudek hodnotil lidi po stránce politické. Byl to postrach, pokud jste se „neangažovali“ a chtěli jste třeba měnit zaměstnání. Hodně se na to přihlíželo, víc než na kvalitu odváděné práce a schopnosti pracovníka. A bohužel, „kádrováci“ byli ti charakterově nejhorší a mnoha lidem ublížili právě těmi kádrovými posudky.

A co brigády?

Na brigády jsme chodili, samozřejmě na úkor péče o rodinu a děti, ale většinou to bylo na zvelebení okolí pracoviště či bydliště, a to každý šel i z přesvědčení, že je to pro „dobro všech“. Horší byly brigády zemědělské – celodenní, únavné. Většina lidí tuto práci neuměla a navíc jsme nerozuměli tomu, proč to zemědělci nezvládají sami (to ale bylo ještě před rokem 1968).

Jak jste vnímali média a kulturu?

Pouze doma – čtení, televize, rádio. Všechno jsme dělali v rodinném kruhu doma. Četli jsme knihy, které jsme si objednali v Klubu čtenářů.

Na co jste se v televizi dívali?

Na sportovní přenosy, české seriály, estrády apod.

Chodili jste do divadel a do kin?

Do divadla zřídka, do kina vůbec.

Co tehdejší časopisy, politický tisk, Rudé právo...?

Politický tisk jsme neodebírali, jen jsme kupovali pro děti časopis Mladý svět. Rudé právo se číst nedalo a také jsme ho nečetli.

Kdo to byl SANDOKAN? Měli jste doma s ním tričko nebo něco takového?

Sandokan byl italský seriál (dnes bychom tomu říkali telenovela). Bylo to hrozné – všichni měli Sandokana na tričkách apod. My teda ne!

Co bys mi řekla o volbách?

Volby byly povinné, běda kdybychom nešli. Nikdo z nás se ale veřejně neangažoval.

Opravdu jste na ty volby museli?

Ano, museli, protože kdybych nešla, měla bych puntík a pak by se třeba děti nedostaly na školu.

Zajímali vás politici?

Ne, nezajímali a ani jsem si jich nevážíla.

Jaký mělo vaše nečlenství v Komunistické straně vliv v zaměstnání?

Mělo to velký vliv, jak u mě, tak u manžela. Došlo to tak daleko, že se promítlo i do mého kádrového posudku. Měla jsem tam napsáno: „Silně podléhá vlivu manžela, který je silně protikomunisticky založen.“ To jsem se dozvěděla od jednoho hodného staršího kolegy, který měl možnost se s mým kádrovým posudkem seznámit a ptal se mě, jestli manžel opravdu takový je. A to byl posudek, který se se mnou stěhoval z Čech na Moravu a zpět do Prahy snad 15 let a nebylo možno ho nikterak upravit. Tak jsem se pak o to nestarala, ale bylo to patrně až do roku 1989!

Byli jste s dědou v Revolučním odborovém hnutí?

V ROH jsme byli oba, ale „výhody“ nic moc. Nevyužívali jsme rekreace ROH atd. Na Vánoce se ovšem sešly vánoční čokoládové kolekce – 6 ks, na MDŽ jsme dostali poukázku do Obchodního domu KOTVA ve výši 100 Kčs a další.

Jaký byl vliv učitelů?

Značný, naštěstí se vždy našli i dobří, kteří trpěli stejně jako my, byli plni pochopení a solidarity.

Dělali jste něco pro školu?

Tvůj děda se angažoval v Sdružení rodičů a přátel školy (SRPŠ). Pro blaho dětí – všeobecně – by dělal cokoli, hlavně na bázi sportu: pomáhal organizovat den dětí, různé sportovní hry atd. Učitelé, jako by vycítili jeho zájem, byli plni pochopení – spolupráce byla výborná. Naštěstí i naše děti byly bezproblémové, takže spolupráce s učiteli byla opravdu prima.

Jak probíhaly normalizační prověrky? Dotkly se vás nějak?

Při normalizačních prověrkách nás zpovídali: „Soudružko, co říkáte tomu, tomu, tomu...“. Vše se týkalo KSČ. My jsme byli řadoví pracovníci, takže se nás moc netkly – už jsme byli zaškatulkováni, že s námi nic nehne. Děda vehementně odmítal vstoupit do KSČ a také za to zaplatil sestupem z náměstka na plánovače, to bylo v roce 1969. Kvůli tomu jsme se též stěhovali z Čech až na Moravu do Hodonína, kde dědeček skončil jako „vedoucí účtárny“.

Jak jste vycházeli s platy?

Naše platy nebyly nic moc, takže když jsme chtěli nějaký dražší elektrický spotřebič, kupovali jsme si ho na půjčku.

Zapojovali jste se do disidentských aktivit?

Ne, do vyšších aktivit jsme zapojeni nebyli, ale všechny změny k lepšímu – k nápravě – (Charta 77) jsme přijímali s povděkem a vše jsme přetrpěli doma ve své rodině. Naštěstí se všechny naše tři dcery dostaly i na vysokoškolské studium bez jakýchkoliv přímluv či tzv. „tlačenek“.

Jak jsi tehdy vnímala výbuch jaderné elektrárny v Černobylu?

Dozvěděli jsme se o tom až třetí den, byla hrozně velká cenzura těchto informací! Nikdo se o tom nesměl dozvědět. Pak jsme museli vyhodit saláty na zahrádce, nechodilo se na houby apod.

No a babi, jak jste prožívali atmosféru roku 1989?

Radostně a bouřlivě. Více ovšem naše studentky. Já s dědečkem zpočátku nesměle – nechtěli jsme tomu po tolikaletém utrpení uvěřit!

Děkuji babi, že ses mi věnovala, díky tomu jsem zjistila mnoho nových informací jak o tehdejší době, tak o naší rodině. Děkuji!